

Čitateljem v pouk in zabavo.

Hitrostni rekordi.

Že naši predniki so trdili, da brzina ni nikaka coprnija in vendar je pred 60 leti še prevladoval v prometu voz. Kaj naj reče glede naglice človek 20. stoletja, ko slišimo ter čitamo dnevno o vedno novih hitrostnih rekordih.

V gimnaziji smo se učili, da je starorimski diktator Julij Cezar rabil, da se je vrnil iz Egipta nazaj v Italijo, 3 mesece; danes prevozi brzoparnik isto razdaljo v treh dneh. Napoleon je bežal iz Rusije in se je posluževal iz Varšave do Pariza najhitrejših konj. Bil je na cilju v 10 dneh; ekspresni vlak rabi za to 36 ur.

Voznja iz Evrope v Ameriko je trajala pred 100 leti 6—7 tednov; danes vozi parnik 6 dni, Zeppelin 3 dni.

Prvo avtomobilsko dirko so priredili v Parizu leta 1890. Največja brzina ob tej priliki, kateri se je čudil celotni kulturni svet, je znašala 12 km na uro.

Leta 1890 je vozila železnica z brzino 10 km; danes — 100 km.

Danes se ne čudi nikdo več brzinskim rekordom, ki rastejo od dneva v dan.

Leta 1913 je prejel francoski pilot Prevost krasno diplomu, ker je dosegel svetovni brzinski rekord 73 km na uro. Ob pojavu omenjenega rekorda je začelo časopisje tedaj ugibati, koliko časa bi rabil letalec za oblet sveta, ki je danes že nekaj vsakdanjega pri 519 km hitrostnem rekordu v zraku.

Iz Berlina na Dunaj je potrebovalo pismo pred 100 leti 10 dni. V 10 minutah prebrzi danes brzjavka celi svet.

Če pa pomislimo še na današnji radio-prenos, potem pa moramo priznati, da brzina sploh ne pozna mej. Novodobno življenje sil človeka v hitrosti, ki je postala že en poseben del razvoja človeštva.

Žganje ameriškega Rdečega križa.

V Franciji je na prodaj 100.000 ameriških galonov viskija (žganja), s katerim so napolnili velike tanke.

Tanki, kakor jih vidimo na železniških vagonih za prevažanje petroleja, ležijo v francoskem mestu Bordeaux.

Zgoraj omenjeni viski poseda zgodovino, ki pričinja z vstopom Amerike v svetovno vojno. Amerikanskim četam, katere so nastopile pot v vojno, je poslal ameriški Rdeči križ nekaj ladij, ki so bile natovorjene z žganjem. Žganje je bilo v steklenicah, od katerih je bila vsaka zaznamovana z rdečim križem. Viski je priromal prepozno. Iz francoske luke Havre, kjer so ga izložili, ga niso niti zahtevali nazaj, ko je bila svetovna vojna končana. Francoska vlada niti znala ni, kaj bi naj počela s pošiljko. Enostavno jo je zaplenila kot pozabljeno vojno blago.

Trgovec Viktor Gaillard je kupil celotno pošiljko, a se je moral bridko prepričati, da Francozi niso šnopsarji.

Ko je še bila v Ameriki prepoved alkoholnih pijač dokaj let po vojni, so stopili v stik z omenjenim francoskim trgovcem švercarji. Trgovec Gaillard je bil prepošten, da bi se bil spustil v kupčijske posle s tihotapci.

Alkoholno blago je ostalo še naprej v skladišču. Ležanje je posebno dobro vplivalo na ameriški viski, kakor so to potrdili strokovnjaki, ki so poskusili žganje pred kratkem.

Pod sedanjim predsednikom Združenih držav Severne Amerike Rooseveltom je bila odpravljena alkoholna prepoved ali prohibicija.

Ob koncu prohibicije so se približali Gaillardu pošteni trgovci.

Francoz je bil med tem pretočil viski iz steklenic v tanke.

Če bi danes lahko dokazal, da gre za viski ameriškega Rdečega križa, bi ga lahko uvozil brez nadaljnega brez vsake carine v Ameriko. S pretokom iz steklenic, ki so bile zaznamovane z rdečim križem, je uničil vsak dokaz. Vlaknil bi bil v svoj žep najlepši dobiček, da ni pretočil in bi imel v rokah zaznamovane steklenke.

Francoz Gaillard zbira danes bivše zaprisežene pristaniške delavce in skladiščnike v luki Havre, ki bi lahko potrdili, da je bil viski res pošiljka Rdečega križa.

Vsekakor upa Francoz, da se bo viski med iskanjem dokazov še boljše obležal in da bo prišel na svoj račun.

Nikakor pa ne bo smel čakati s prodajo žganja tako dolgo, da bi mogoče severnoameriške Združene države spet prepovedale uživanje alkoholnih pijač!

Nekaj o knjigah.

Najstarejša knjiga na svetu, Papyrus Prisse, je shranjena v Narodni knjižnici v Parizu. Knjiga je bila spisana leta 3350 pr. Kr. Našel jo je učenjak, po katerem je tudi dobila ime, v nekem grobu pri Tebah v Egiptu.

Največja knjiga na svetu je neki anatomski atlant. Knjiga je 1 m 90 cm visoka in skoraj 1 m široka. Ta anatomski atlant so tiskali od leta 1823 do leta 1830.

Najmanjša knjižica na svetu je velika komaj 10×6 mm. Knjižica je bila natisnjena v Padovi in vsebuje na 200 osmih straneh med drugim tudi še neobjavljeno pismo slavnega učenjaka Galileja iz leta 1615.

Najtežja knjiga na svetu je sv. pismo, ki ga je napravil neki mizar v Los Angelesu. Knjiga tehta 2200 kg. Debela je blizu 2 in četrt m.

Najbolj razširjena knjiga na svetu je še zmerom sveto pismo, ki je prevedeno na več kot 600 jezikov in narečij. Svetega pisma utegne biti dandanes kakih 6 sto milijonov izvodov.

Najstarejša mladinska knjiga, »Ezopove basnie«, je izšla leta 1540.

Igralska strast.

Angleški kralj Jurij IV. je pred svojim 21. letom, ko je še bil princ valeški, zaigral čez 800.000 funtov sterlingov in je prav zavoljo tega poročil kasneje tako nesrečno princeso Karolino, da je mogel plačati svoje velikanske dolgove. Prav tako strasten igralec je bil Viljem III., ki je pri eni partiji plačal 4000 funtov.

Henrik VIII. je bil tako strasten igralec, da je večkrat zastavil svoje carinarne in je baje enkrat pri igri zaigral celo sloviti zvon cerkve sv. Pavla v Londonu.

Prav tak je bil tudi francoski kralj Henrik IV. Njegov kancler je moral vedno plačevati ogromne svote, ki jih je kralj zaigral.

O raznih bogatih plemičih bi lahko napisali debele knjige, kako so izgubljali svoje lahko pridobljeno očetovo in lastno premoženje.

Mazarin je igral na smrtni postelji. Ker je bil tako slab, da ni mogel držati kart, mu jih je moral držati nekdo drugi. — Neka starka je igrala s svojim nasprotnikom na bolniški postelji za svoje pogrebne stroške.

Mesečina ima čudno moč.

Mnogo ljudi je naziranja, da je trditev o posebnem vplivu mesečine na žive in mrtve stvari bajka. V zadnjem času pa znanost ugotavlja, da ta trditev ni brez podlage. Opozovanja so pokazala, da na primer ribe, ki jih obseva luna, prej razpadejo. Tudi na kamen vpliva luna. Nekemu dunajskemu listu poroča neka ugledna oseba:

»Za časa svojega bivanja v Argentini sem imel večkrat priložnost opaziti, da je zadobilo sveže meso, ki je bilo izpostavljeno mesečini, zoprno in zeleno barvo, tudi okus takšnega mesa je bil neprijeten; zoprnega duha ni bilo mogoče odstraniti z nikako začimbo. Prav tako sem lahko ugotovil, da vpliva luna tudi na ribje meso, kakor tudi na druge organizme. Opazil sem žuželke, ki so se na primer skrivale pred luno in gledale, da stalno ostanejo v senci za drevesom. Na vsak način je gotovo, da ima domneva o škodljivem vplivu mesečine svojo podlago.«

Klobase in -kljukasti križ.

Nemške oblasti so pred meseci prepovedale zlorabo kljukastega križa, s katerim okrašajo podjetni trgovci klobase, torte, cigarete in slično. Toda prepoved je malo učinkovala. Zdaj je zaplenila policija v 107 berlinskih trgovinah okrašene preproge, ovratnice in blazine, okrašene s kljukastim križem. Namesto navadnega napisa »Samo četrtr ure«, so bile te zaznamovane z geslom: »Deutschland, erwache!« (Nemčija, prebudi se!) Ker so blazine namenjene za popoldansko spanje, so oblasti sriatralne napis za izzivanje.